

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції**

15 травня 2025 р.

**Полтава
2025**

**СЕКЦІЯ 3. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ДЕРЖАВА, РЕГІОН,
ПІДПРИЄМСТВО**

УДК 336.71: 005.931.1

*Єгоричева Світлана Борисівна,
доктор економічних наук, професор
Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

**ПЛАНІ ВІДНОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ ЯК
МЕХАНІЗМ ПІДТРИМАННЯ СТАБІЛЬНОСТІ
БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА**

Стабільність й фінансово-економічна безпека банківського сектора визначаються, насамперед, стійкістю та надійністю окремих банківських установ. Зовнішні шоки, які іноді важко передбачити, можуть чинити суттєвий негативний вплив на діяльність банків. Така невизначеність вимагає побудови чіткого механізму адаптації банків до ситуації погіршення макроекономічних умов, а також планів дій при значному погіршенні фінансового стану.

На світовому рівні необхідність цього стала зрозумілою після глобальної фінансової кризи, особливо щодо системно важливих банків, з метою запобігання виникненню та поширенню системних ризиків банківського сектора. Першими плани відновлення діяльності почали розробляти та затверджувати великі банки в Сполучених Штатах Америки у 2012 році. Головна мета створення таких планів полягала у тому, щоб банки могли самостійно справлятися з більшістю проблем, не гаючи часу на пошук різних варіантів виходу з кризової ситуації. Крім того, наявність планів відновлення

мала забезпечити більш ефективне втручання держави в роботу банків на початкових етапах виникнення проблем.

Ще однією важливою причиною розробки планів відновлення було суттєве зменшення так званих «моральних ризиків». Це ситуація, коли керівники банків можуть поводитися більш ризиковано, розраховуючи на те, що уряд обов'язково їх підтримає у випадку кризи, просто тому що системні банки вважаються ключовими для стабільності всієї фінансової системи. Наявність планів відновлення зменшує цю ймовірність, оскільки банківські установи мають бути готовими самостійно долати труднощі.

Аналогічні вимоги щодо обов'язкового розроблення планів відновлення були введені й в Європейському Союзі після прийняття Директиви 2014/59/EU про відновлення платоспроможності та врегулювання неплатоспроможності банків, відомої як BRRD (Bank Recovery and Resolution Directive) [1]. Згідно з цією директивою, наглядові органи затверджують плани відновлення (recovery plans), що складаються безпосередньо банками. Ці плани мають чітко визначати конкретні кроки, які банк повинен вжити при перших ознаках погіршення його фінансового стану.

В Україні на законодавчому рівні запровадження розроблення планів відновлення діяльності, насамперед, для системних банків відбулося у 2015 році, тобто, з одного боку, з врахуванням положень Директиви ЄС, а з іншого – на фоні суттєвих потрясінь, викликаних початком російської агресії на сході України. Проте лише у 2019 році Національним банком щодо цього були ухвалені чіткі вимоги [2], які з 2021 року стали обов'язковими для всіх без виключення банків. Відповідно до згаданого Положення, плани відновлення мають включати широкий спектр заходів із забезпечення фінансової стійкості та життєдіяльності банку у разі реалізації шоків, а також у випадку суттєвого погіршення його фінансового стану. Важливим є те, що такі плани не можуть

бути однотипними, вони повинні враховувати бізнес-модель і специфіку діяльності конкретного банку. Для підвищення обґрунтованості та дієвості планів відновлення, вони мають узгоджуватися та інтегруватися із стратегією банку, його бізнес-планом, системою корпоративного управління, ризик-менеджменту, заходами щодо планування капіталу та ліквідності, планом забезпечення безперервної діяльності та планом фінансування у кризових ситуаціях. Заходи, що передбачаються планами, спрямовуються на управління фінансовими ризиками, а також на протидію різноманітним загрозам діяльності фінансових інститутів та мінімізацію негативних наслідків такого впливу.

У відповідності до нормативних вимог, план відновлення діяльності має містити чотири сценарії подій: загальноринковий, специфічний та комбінований, що розробляються банком, й один сценарій від НБУ (для системних банків), які відображають ідіосинкратичний (специфічний) та системний ризики. Для оцінювання свого фінансового стану банк повинен розробити систему індикаторів за методикою «світлофора» для кожного показника: «зелена» зона свідчить про відсутність ризику; «жовта» зона сигналізує про необхідність вжиття заходів раннього реагування; «червона» зона передбачає початок реалізації плану. При цьому система індикаторів має включати як кількісні показники (нормативи капіталу та ліквідності, показники рентабельності, показники якості активів, показники ринкових та макроекономічних умов), так і якісні: зокрема, вимоги клієнтів щодо дострокового погашення зобов'язань у значних сумах, негативні наслідки прийняття судових рішень, втрату ділової репутації керівників банку, власників істотної участі в банку тощо.

Одночасно, банки при розробленні планів відновлення застосовують стрес-тестування з використанням стрес-сценаріїв, які обов'язково мають включати події, що можуть

привести до неплатоспроможності банку, якщо варіанти відновлення не будуть реалізовані вчасно. Вимагається, щоб банки визначали варіанти відновлення, які передбачають достатню кількість ефективних та реалістичних заходів, спрямованих на забезпечення відновлення фінансової стійкості та безперервне здійснення критичних функцій. При цьому, обов'язковим є опис процесів, що забезпечують вчасне виконання заходів відновлення з врахуванням стресових ситуацій.

Погоджуємось із думкою ряду науковців [3; 4], що саме наявність та реалізація, за необхідності, таких планів вітчизняними банківськими установами на початку повномасштабного вторгнення сприяла швидкому відновленню їх діяльності, ліквідності та платоспроможності, що дозволило забезпечити безперебійне функціонування банківської системи в умовах непередбачених загроз.

Література

1. Directive 2014/59/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directive 82/891/EEC, and Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC, 2011/35/EU, 2012/30/EU and 2013/36/EU, and Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 648/2012, of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0059>.

2. Положення про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп : постанова Правління Національного банку України від 18 липня 2019 року № 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0095500-19#Text>.

3. Заруцька О. П., Новікова Л. Ф. Управління банківськими ризиками та заходи відновлення діяльності в умовах потужних зовнішніх викликів. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. №2 (78). С. 110-119.

4. Сіягівський Ю. В. Заходи відновлення банків України в умовах війни. *Інтернаука. Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 5 (73). Т. 1. С. 80-85.

УДК 336.32

*Глушко Аліна Дмитрівна,
кандидат економічних наук, доцент
Березка Богдан Тарасович, студент
Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

БЕЗПЕКА ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ⁶

В умовах євроінтеграції та військової агресії рф питання безпеки енергетичного сектору є особливо актуальним. Війна привернула особливу увагу до забезпечення національної безпеки, що є критично важливим для збереження української ідентичності та самого народу. Енергетична безпека, як один із ключових елементів національної безпеки, має безпосередній вплив на стабільність економіки, суспільний розвиток та геополітичне становище країни [1]. Євроінтеграційний курс України вимагає кардинальних змін в енергетичній сфері, включаючи диверсифікацію джерел постачання, підвищення енергоефективності та забезпечення безпеки поставок. Ці реформи є не лише необхідною умовою для інтеграції до європейських структур, але й важливим фактором зміцнення економічної стійкості країни [2].

---

⁶ These were prepared within the framework of the EU Erasmus+ project “Ensuring environmental, economic and information security: EU experience for Ukraine”, 101127395 – EEEISEUEU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH